

nieuwe
editie

Taalrondes met nieuwkomers

Handleiding voor leerkrachten

Inhoud

Inleiding.....	1
1. Wat is een taalronde.....	2
Hoe gaat een taalronde?.....	2
De leerling als eigenaar.....	3
2. Taalrondes en NT2-ontwikkeling.....	4
Taalrondes en woordenschat.....	5
Ruimte voor moedertalen.....	6
3. Taalrondes in de nieuwkomersgroep: een didactisch model.....	7
Met wie?.....	7
Planning.....	7
Onderwerpkeuze.....	7
Taalstimulerende vragen.. ..	9
Vorbereiding.....	10
Opstelling.....	11
Routine.....	11
4. Overzicht van de Taalronde: stappen, doelen en aandachtspunten.....	12
Meer over de kriskras vertelronde.....	17
Meer over lijstjes maken.....	18
Meer over bijschrijven.....	18
5. Veelgestelde vragen.....	20
6. Bronnen en verder lezen.....	21
Bijlage 1: Geschikte onderwerpen bij populaire thema's.....	22
Bijlage 2: Sjablonen.....	32

Inleiding

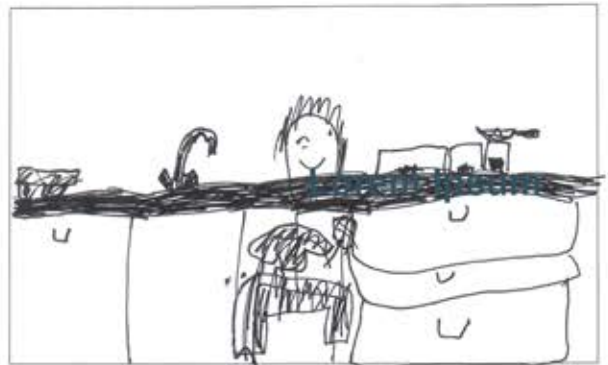
In een taalronde vertellen, tekenen en schrijven leerlingen over eigen ervaringen rondom een onderwerp dat dichtbij ze staat. Bijvoorbeeld, over 'een keer dat je nat werd' of 'een keer dat je buiten iets vond'. Taalrondes zijn een waardevolle manier om te werken aan mondelinge en schriftelijke taalontwikkeling in samenhang. Door eigen ervaringen als uitgangspunt te nemen en leerlingen te helpen hierover te praten, tekenen en schrijven, komt iedereen op eigen niveau tot taalproductie. Leerlingen zijn zo gemotiveerd om hun ervaringen te delen, dat ze alle taal die ze hebben inzetten om hun verhaal over te brengen. En al doende leren ze, met hulp van de leerkracht en medeleerlingen, nieuwe taal. Taalrondes bieden daarmee een prachtige context voor impliciete taalverwerving: taal leren door taal te gebruiken.

Natuurlijk is het moeilijk om met heel weinig Nederlandse taal over je ervaringen te praten en schrijven. Daarom heeft Taalvorming in samenwerking met het ABC en leerkrachten van verschillende nieuwkomersscholen de bestaande methodiek van de taalronde didactisch uitgewerkt voor nieuwkomersonderwijs.

Waarom een taalronde in een nieuwkomersklas?

Het werken met taalrondes draagt bij aan verschillende doelen:

- Leerlingen verwerven impliciet (al doende) Nederlandse taal waarmee ze zich kunnen uitdrukken over onderwerpen die dicht bij hun eigen belevingswereld liggen.
- Leerlingen ervaren dat hun eigen ervaringen ertoe doen en dat zij op hun eigen taalniveau een bijdrage kunnen leveren aan een groeps-gesprek.
- Leerlingen ervaren dat ze hun eigen taal mogen gebruiken om hun ervaringen te delen. Dit draagt bij aan hun zelfvertrouwen en levert vaak extra motivatie om ook het Nederlands goed te leren gebruiken.
- Het delen van verhalen in de kring zorgt voor onderling begrip en creëert sociale veiligheid in de groep.

Ik ben in de keuken.
Ik koop een gekookte
ei! ik kan dat.
Zelf en oof soms doe
Ik het voor mama
en papa en ik doe
dat heel goed!!!

1. Wat is een taalronde?

Een taalronde is een uitgekende opeenvolging van verschillende taalwerkvormen, waarbij taaldomeinen op een natuurlijke manier aan elkaar verbonden zijn. Uitgangspunt is het gebruikmaken van de eigen ervaringen van leerlingen. Een taalronde start bij voorkeur in een kring waarin alle kinderen elkaar en de leerkracht goed kunnen zien.

Hoe gaat een taalronde?

De basisvolgorde van werkvormen in een taalronde is als volgt:

1. De leerkracht introduceert een onderwerp door te vertellen over een eigen ervaring, visueel ondersteund door bijv. voorwerpen of foto's. De introductie is zo beeldend, dat iedereen begrijpt waar het over gaat.
2. Een aantal gevorderde leerlingen vertelt over iets wat ze hebben meegemaakt. Waar nodig helpt de leerkracht hen om hun verhaal over te brengen aan hun klasgenoten. Leerlingen proberen elkaars verhalen te begrijpen en voor zich te zien.
3. Daarna tekent iedereen over eigen ervaringen met het onderwerp.
4. Leerlingen delen in tweetallen hun ervaringen met elkaar. Ze vertellen in het Nederlands of in hun eigen taal. Soms alleen in losse woorden, gebaren en door aan te wijzen op de tekeningen. In andere gevallen al in volledige zinnen. De tekeningen werken ondersteunend. Leerkracht en medeleerlingen helpen kinderen om Nederlandse woorden te vinden die hun ervaring zo goed en precies mogelijk weergeven.

5. Na de uitwisseling in duo's, tekent iedere leerling zijn eigen verhaal en schrijft het zo precies mogelijk op. Zelf, of met hulp van de leerkracht (bij jonge/ongeleterde leerlingen volledig door de leerkracht). In het Nederlands, en/of in de moedertaal.
6. De teksten worden voorgelezen (door de leerling zelf of door de leerkracht, in volledig Nederlands, eventueel aangevuld met een versie in de eigen taal).

De opbrengst van een taalronde, de teksten en de tekeningen, kunnen toegevoegd worden aan een portfolio en ze kunnen worden gepresenteerd in de klas/school. De teksten worden bijvoorbeeld opgehangen in de gang of in de vorm van een boekje aan de bibliotheek toegevoegd.

Teun van Wissen (IKC Wereldwijs): "Als de taalronde klaar is, sluit ik altijd af met te vertellen aan de kinderen wat ze gedaan hebben. Dat ze door het tekenen en vertellen al precies iets in hun hoofd hadden. En dat ze dat later hebben opgeschreven. Dat dat ook helpt om het op te kunnen schrijven."

Een volledige taalronde duurt één tot anderhalf uur. Je kunt de taalronde als geheel doen, of er werkvormen uit selecteren om mee te oefenen. Zo kun je de ene keer bijvoorbeeld meer de nadruk leggen op mondelinge uitwisseling en de andere keer meer op het schriftelijke. Of je breidt het aantal werkvormen langzaam uit: je start met een paar werkvormen, en naarmate je de taalronde vaker doet (en de leerlingen de routine herkennen) voeg je werkvormen toe. In hoofdstuk 4 worden de verschillende werkvormen binnen de taalronde uitgebreid beschreven.

De leerling als eigenaar

In taalrondes staan de ervaringen van leerlingen centraal. De leerling is per definitie eigenaar van zijn ervaring en van het verhaal dat hij daarover vertelt, tekent en schrijft. Dit draagt bij aan het leren:

Leerlingen brengen kennis en ervaringen mee naar school. In een taalronde worden deze ervaringen expliciet aangesproken. Leerlingen kunnen dingen inbrengen die ze in een Nederlandse context hebben meegemaakt, maar ook ervaringen van thuis of in het land van herkomst. Leerlingen zijn per definitie expert over hun eigen ervaring. Dit sluit aan bij theorie over de leerling als kennisbron (Moll et al, 1991).

De teksten die leerlingen tijdens een taalronde produceren zijn een vorm van identiteitsteksten (Cummins & Early, 2010). In een taalronde vertellen en schrijven leerlingen over zichzelf. Er is op een positieve manier ruimte voor hun ervaringen en hun identiteit. Deze positieve aandacht draagt bij aan hun zelfvertrouwen. En dat draagt weer bij aan het leren in de klas.

De taalronde biedt veiligheid: een leerling kiest zelf of hij een beurt wil in de grote kring, of 'pas' in een duo.

2. Taalrondes en NT2-ontwikkeling

Taalrondes dragen bij aan (tweede)taalontwikkeling. De volgende concepten spelen daarbij een rol:

Impliciete taalverwerving: leerlingen leren taal door taal te gebruiken. Uit promotieonderzoek van Frijns (2018) blijkt dat leerlingen meer taal leren in ‘echte gesprekken’ in vergelijking met schoolse gesprekken waarbij de leerkracht alle antwoorden al weet. Omdat in taalrondes de ervaringen van leerlingen centraal staan, zijn het echte gesprekken. Door deel te nemen aan de taalronde leren leerlingen dus taal. Zoals Frijns het formuleert: “Niet alleen leren om te participeren, maar ook participeren om te leren”.

- Tijdens de taalronde krijgen leerlingen uitgebreide spreekruimte: ze spreken op eigen initiatief over een ervaring van hun keuze. De leerkracht en medeleerlingen kunnen zo nodig ondersteunen. Dit leidt tot activering van het taalleermechanisme (Damhuis, Litjens & Brandenburg, 2016): de leerling merkt al pratend op wat hij nog niet weet, bijvoorbeeld een woord dat belangrijk is in zijn verhaal. Omdat de leerling gemotiveerd is zijn verhaal over te brengen, let hij extra op het taalaanbod en de feedback die hij krijgt. Hij ontdekt het woord of de zinsconstructie die hij nodig heeft en voegt deze toe aan zijn kennis.
- De visuele ondersteuning van tekenen bij een verhaal helpt leerlingen hun ideeën over te brengen.
- Doordat in een taalronde ruimte is voor alle vormen van taal (Nederlands, eigen taal, gebaren, gezichtsuitdrukkingen) krijgen leerlingen alle kans om zich te uiten. De leerkracht, en soms ook de medeleerlingen, helpen om Nederlandse taal te geven aan dat wat de leerling zelf nog niet in het Nederlands kan zeggen. De ruimte voor het inzetten van verschillende talen sluit aan bij de theorie over translanguaging en functioneel meertalig leren (Schrijfgroep Lectoren Professionalisering Taalonderwijs Nieuwkomers, 2017).
- In taalrondes is een drieslag herkenbaar van meedoen, meedenken en meepraten (Damhuis, Litjens & Brandenburg, 2016). Meedoen en meedenken kan ook al als een leerling nog niet zo goed kan of durft mee te praten! De leerling kan dan wel tekenen en wellicht praten

en/of schrijven in de moedertaal. Leerlingen groeien gaandeweg en kunnen steeds beter meepraten in het Nederlands.

- In een taalronde wordt de verbinding gelegd tussen verschillende taaldomeinen. Schrijven wordt makkelijker omdat er eerst uitgebreid mondeling is gesproken.

Taalrondes en woordenschat

In het nieuwkomersonderwijs wordt veel aandacht besteed aan woordenschatuitbreiding. Een taalronde is geen woordenschatles, maar kan wel een aanvullende rol spelen. Om de woordenschatontwikkeling van leerlingen optimaal te stimuleren, is namelijk een combinatie nodig van expliciete woordenschatactiviteiten (het doelgericht aanbieden van specifieke woorden) en het werken aan impliciete taalontwikkeling: al doende taal leren door taal te gebruiken in betekenisvolle contexten. De taalronde biedt bij uitstek een kans om de impliciete taalverwerving van leerlingen te stimuleren.

De taalronde past bijvoorbeeld mooi aan het einde van een thema: leerlingen hebben in de voorgaande periode expliciet en impliciet bijvoorbeeld allerlei woorden en zinnen geleerd over het weer. Ze hebben daarmee een basiswoordenschat ontwikkeld, waarmee ze tijdens een taalronde over 'een keer dat je nat werd' verhalen van anderen kunnen begrijpen en hun eigen ervaringen kunnen overbrengen. Voorwerpen, tekeningen, gebaren en mimiek helpen hierbij. Leerlingen zijn vaak heel gemotiveerd, omdat het gaat om hun eigen ervaring. Ze gebruiken alle taal die ze ter beschikking hebben. Feedback van de leerkracht, en soms van medeleerlingen, helpt hen al doende nieuwe woorden en zinsconstructies op te pikken om hun ervaring nog beter onder woorden te brengen.

Esther Hoving (Taalschool Utrecht): "Ik geniet echt van de verhalen van de kinderen. Ik zie een verschil tussen het actief zelf zoeken naar taal wat de kinderen doen in de taalronde en hoe ik werk met de methode: taal aanbieden en over de kinderen heen laten komen. Dat zijn echt verschillende processen: je wilt iets zeggen en daar ga je woorden bij zoeken, of 'hier is een woord en dat moet je gaan leren/gebruiken'. Het vult elkaar aan, en het zelf zoeken omdat je je eigen verhaal wilt delen doet iets met de motivatie en gretigheid."

Peter Buis (IKC Wereldwijs): "Wat ik belangrijk vind bij een taalronde, is het impliciete en het expliciete leren verbinden. Woorden die de kinderen zoeken en die we samen vinden, die herhaal ik en schrijf ik op het bord tijdens het gesprek. Woorden die bij het thema horen, zodat je al meer verwerking geeft tijdens het mondelinge deel. Je moet sommige kinderen echt nog woorden geven om daarna te kunnen schrijven."

Ruimte voor moedertalen

Een taalronde biedt veel ruimte voor het gebruik van moedertalen. Het gebruik van moedertalen werkt ondersteunend aan het begrijpen van het groepsproces, het delen van een ervaring en het zoeken naar de Nederlandse woorden bij die ervaring. De leerkracht spreekt met leerlingen af welke taal of talen gebruikt worden op welk moment.

Uitgangspunt is daarbij enerzijds dat alle leerlingen actief betrokken zijn bij de taalronde, ook als ze nog weinig Nederlands spreken. En anderzijds dat leerlingen elkaars verhalen horen, ook als ze verschillende moedertalen hebben. In de grote kring zal daarom voornamelijk Nederlands gesproken worden. Maar tijdens andere werkvormen is er alle ruimte voor moedertalen:

Leerlingen met dezelfde moedertaal kunnen elkaar helpen: met het uitleggen van de opdracht en met het vertalen van de eigen ervaring naar het Nederlands.

Leerlingen kunnen tweetalgesprekken voeren in hun eigen taal.

Leerlingen kunnen hun ervaring opschrijven in een taal naar keuze: hun moedertaal, Nederlands of beide.

Leerlingen die hun verhaal in hun moedertaal hebben geschreven, kunnen het in die taal voorlezen.

Leerlingen kunnen in principe zelf besluiten in welke taal of talen ze hun verhaal schrijven. Naarmate zij taalvaardiger worden in het Nederlands, zal de leerkracht hen uitdagen om (ook) in het Nederlands te schrijven. Dit kan een geleidelijk proces zijn: de eerste keer schrijven ze bijvoorbeeld alleen in hun moedertaal. Een volgende keer kunnen ze misschien een paar Nederlandse woorden bij de tekst in de thuistaal zetten. Naarmate ze meer Nederlands leren en meer aan het doen van een taalronde gewend raken, kunnen ze hun tekst in het Nederlands gaan schrijven.

3. Taalrondes in de nieuwkomersgroep: een didactisch model

Met wie?

Een taalronde doe je in principe met je hele groep. Voor absolute beginners is deelname natuurlijk nog erg moeilijk. Hoe ga je hiermee om?

- Start met taalrondes als je minimaal enkele leerlingen hebt die voldoende dagelijks taalvaardig zijn in het Nederlands om een ervaring te kunnen delen. Zij dienen als voorbeeld.
- Is er voor een beginner een taalmaatje beschikbaar? Als die af en toe iets vertaalt, kan de leerling alsnog meedoen.
- Het kan ook al erg helpen om de kernvraag van de taalronde via Google Translate voor een leerling te vertalen.

Kies je er toch voor om de taalronde met een deel van de groep te doen? Maak het groepje niet te klein, er moeten voldoende verschillende ervaringen ter tafel kunnen komen.

Planning

- Plan een taalronde bij voorkeur richting het einde van een thema. Kies een onderwerp dat aansluit bij het thema. Leerlingen hebben dan al een aantal Nederlandse woorden rondom het thema tot hun beschikking.
- Ook aan het begin of halverwege een thema kan een taalronde de betrokkenheid van de kinderen daarbij helpen vergroten. Vanzelfsprekend zijn de verwachtingen die je van de Nederlandstalige opbrengsten van een taalronde hebt, anders aan het begin van een thema (wanneer veel themawoorden en -begrippen nog niet aangeboden zijn), dan aan het eind daarvan.
- Reserveer voldoende tijd voor een taalronde. Een volledige taalronde duurt één tot anderhalf uur. Heb je minder tijd beschikbaar? Kies dan een aantal werkvormen uit de taalronde. Kijk in het overzicht van werkvormen in hoofdstuk 4 welke keuzes je daarin het beste kan maken. Vuistregel is dat bij de taalronde altijd vertellen aan schrijven voorafgaat. Dat betekent dat je tussen een vertel- en een schrijfwerkvorm geen pauze moet laten. Maak je je zorgen over de aandachtspanne van je leerlingen? Door de afwisseling van werkvormen valt dat vaak mee. Maar... ook hier kun je keuzes maken.

Onderwerpkeuze

Voor een taalronde heb je een onderwerp nodig dat aan de ene kant klein genoeg is om te kunnen associëren naar concrete momenten uit de eigen ervaringen van de kinderen, en dat aan de andere kant voldoende ruimte biedt voor diverse ervaringen en keuzes daarin. De kunst is om vanuit het brede thema dat in jouw groep centraal staat, zo'n 'klein' onderwerp te halen.

Yvonne Oomen (Taalschool Utrecht): “Er werd verrassend veel verteld tijdens de eerste taalronde, ook door kinderen die normaal niet zo veel zeggen. Er kwam beduidend meer uit dan anders in de kring. Ik denk dat dat komt door de betrokkenheid en de interesse in het onderwerp en omdat het eigen ervaringen zijn. Het verhaal schiet in hun hoofd, dat gaat vanzelf en dan moet het eruit.”

Bijvoorbeeld bij het thema ‘spelen’ kun je de onderwerpen ‘knikkeren’, ‘buiten spelen’ en ‘een keer dat je buiten speelde’ bedenken.

‘Knikkeren’ is een te smal onderwerp: áls alle kinderen daar al ervaring mee hebben, dan gaan al die verhalen waarschijnlijk erg op elkaar lijken en daarmee wordt de taalronde saai. En kinderen kunnen zich ‘gedwongen’ voelen om over een knikkermoment te vertellen omdat ze geen andere keuze krijgen.

‘Buiten spelen’ komt al meer in de richting. Kinderen krijgen de ruimte om, naast knikkeren, ook over ervaringen met andere spelletjes buiten te vertellen. Maar als je niet oppast kunnen het te algemene verhalen worden.

‘Een keer dat je buiten speelde’ gaat het beste werken. Het geeft ruimte aan alle ervaringen met buiten spelen (dus keuze), maar het stuurt tegelijkertijd naar een specifiek moment. Met een specifiek moment in gedachten kun je het beste en meest concreet over een eigen ervaring vertellen.

Aanwijzingen bij het bedenken van een onderwerp:

- Kies een onderwerp waarvan je zeker weet dat alle kinderen er zelf ervaring mee hebben, ongeacht hun achtergrond of huidige situatie. Kies iets ‘kleins’ en concreets, dat dicht bij de leerlingen staat en eenvoudig te visualiseren is.
- Zorg dat de taalronde echt over de leerlingen zelf gaat, over hun ervaringen. Geen fantasievragen of ‘wat zou je doen als...’. Die zijn niet alleen lastiger te beantwoorden maar gaan ook voorbij aan het grote voordeel dat leerlingen, als het om eigen ervaringen gaat, zelf al alles weten over wat ze gaan vertellen.
- Bedenk hoe je het onderwerp kunt visualiseren, zodat alle leerlingen begrijpen waar het over gaat. Ook als ze nog niet of nauwelijks Nederlands spreken. Denk aan voorwerpen, plaatjes of een afbeelding op het digibord. Bij het onderwerp ‘een keer dat je nat werd’ laat je bijvoorbeeld een grote foto van regen zien op het digibord, en zet je een aantal ‘regen- en waterattributen’ op tafel.

In bijlage 1 vind je een aantal voorbeelden van geschikte onderwerpen bij thema’s die in de nieuwkomersgroep aan bod komen.

Taalstimulerende vragen

Het is de bedoeling dat de kinderen een concreet moment uit hun ervaringen in gedachten krijgen waarover ze gaan vertellen. Het is belangrijk dat jij vragen stelt die ervaringen oproepen en die uitnodigen tot zo precies en concreet mogelijk vertellen. Goede vragen vanuit oprechte nieuwsgierigheid motiveren kinderen om, over alle taalgrenzen heen, duidelijk te willen maken wat zij precies hebben beleefd.

Bij de introductie van het onderwerp vertel je de kinderen altijd over een keer, een gebeurtenis die jij hebt meegemaakt. Met een wie-heeft-dat-ook-vraag, activeer je herinneringen van de kinderen aan eigen ervaringen, en motiveer je ze om hierover te gaan vertellen.

Als een leerling eenmaal een ervaring in gedachten heeft en initiatief neemt om daarover te vertellen, helpen jouw vragen om de leerling te stimuleren om uitgebreid te vertellen. Hierbij gebruik je zogenaamde taalstimulerende vragen, zoals:

- Waar was je precies?
- Wie waren erbij?
- Wat deed je?
- Hoe deed je dat?
- Wanneer was je daar?
- Wat zei je?
- Wat gebeurde er precies?

Ik zat samen met mijn zusje op de achterbank. Mama zat achter het stuur. We luisterden naar een liedje op de radio. Ik zong mee met het liedje. Mijn zusje niet, die is nog te klein.

Als je je leerlingen de woorden en begrippen wie, wat, waar, wanneer en hoe, zo snel mogelijk aanleert, kunnen ze hier veel aan hebben tijdens taalrondes.

Waarom is in het kader van taalrondes een minder geschikt vraagwoord. Daarmee vraag je om een redenering en niet om een beleving. Bovendien is die vraag in een taalronde vaak ingewikkeld te beantwoorden en ligt het gevaar van morele oordelen over wat een kind heeft meegemaakt op de loer. En van die moraal wil je te allen tijde wegblijven: kinderen moeten zich vrij voelen om alles te kunnen vertellen.

Vragen naar een of meer zintuiglijke ervaringen op het moment waarover verteld wordt, kunnen de leerling helpen om zich de ervaring nog beter te herinneren. Het is dus fijn als kinderen ook die woorden in hun verschillende verschijningsvormen al snel leren: horen, voelen, proeven, ruiken, zien. Denken en de gedachte zijn ook woorden die belangrijk kunnen zijn tijdens een taalronde.

Probeer altijd voor je te zien wat een kind vertelt. Dat helpt je bij het bedenken welke vraag je kunt stellen. Natuurlijk houd je hierbij altijd rekening met het taalniveau van de leerling, maar wees daar niet te voorzichtig mee. Bijvoorbeeld: een kind antwoordt op de vraag 'Waar was je?' 'In Turkije'. Dat antwoord is te globaal, dat kun je niet voor je zien. Voor het goed vertellen van een ervaring is het meestal minder relevant of het in Turkije of Spanje was. Het antwoord: 'Op het pleintje bij de boom' roept veel beter een beeld op. En dan kun je dus ook doorvragen. 'Hoe zag die boom eruit? Was het een grote boom?' 'Wat deed je bij die boom?' Etc. etc.

Soms zijn gesloten vragen nodig om een kind aan het vertellen te krijgen of verder te laten vertellen. Op een gesloten vraag als: 'Was jij ook bij een zwembad?' kan geantwoord worden met 'ja' of 'nee', of met knikken of schudden. Een vervolgvraag kan zijn 'Was er wel water waar jij was?'. En als dan het antwoord bevestigend is, kun je doorvragen: 'Wat deed je bij dat water?'.

Voorbereiding

Kies welke werkvormen/onderdelen van de taalronde je wilt inzetten en welke doelen je daarmee wilt bereiken. Om goed beredeneerd te kunnen besluiten welke werkvormen je wel en welke je niet gaat inzetten tijdens een taalronde hebben we een overzicht gemaakt van de verschillende werkvormen en de doelen die bij elk van die werkvormen horen. Je vindt dit overzicht in hoofdstuk 4.

Een aantal werkvormen kun je eerst geïsoleerd aanbieden om de kinderen hiermee vertrouwd te maken. Ook kun je in het begin de taalronde opsplitsen en er op een later moment mee verder gaan. De momenten waarop dat kan zijn ook in het overzicht aangegeven. Om er ten volle van te profiteren is het wel goed om toe te werken naar het kunnen houden van een taalronde in zijn geheel. En vergeet niet dat de ervaring leert dat ook nieuwkomerskinderen in taalrondes vaak meer mee kunnen doen dan je van tevoren zou denken.

In bijlage 2 staan sjablonen van werkbladen waarop de leerlingen hun verhaal kunnen tekenen en schrijven. Je kunt kiezen uit verschillende formats (het format kan per leerling verschillen):

Grote tekening, bijschrijven bij een aantal leerlingen met jouw hulp.

Tekening en bijschrijven in moedertaal.

Tekening en bijschrijven in het Nederlands.

Tekening en bijschrijven in twee talen (moedertaal en Nederlands). De leerling kiest waar hij/zij mee begint.

Opstelling

Ga in een kring zitten en zorg dat iedereen niet alleen jou, maar ook elkaar goed kan zien. Dit geeft het gevoel dat je samen iets doet. Je kunt er eventueel voor kiezen om kinderen met dezelfde thuistaal naast elkaar te zetten, zodat ze elkaar kunnen helpen.

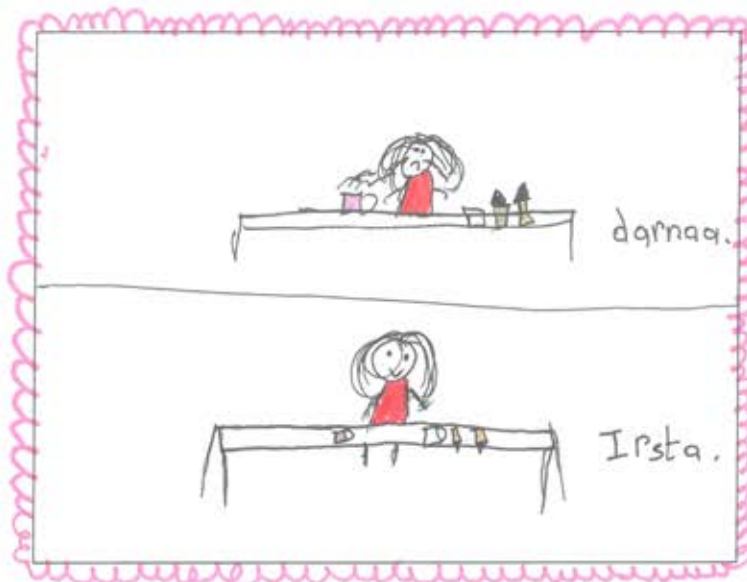
De eerste stappen (tot en met de tweetalgesprekken) kun je in de kring doen. Ook het maken van een lijstje kan goed in de kring, als de kinderen een plankje/boek hebben dat ze als onderlegger kunnen gebruiken of als ze de zitting van hun stoel hiervoor gebruiken. Bij het schrijven van de tekst en het maken van de tekening hierbij, is het handig als iedereen weer op zijn eigen plek gaat zitten.

Mariësther van Zuilekom (IKC Wereldwijs): “Hoewel ik het eerst wat bewerkelijk vond, is het zitten in de kring toch belangrijk. Je voelt dat er dan aandacht is voor elkaar, en dat je samen ergens mee bezig bent.”

Routine

Zoals geldt voor veel methodieken en werkvormen, gaan ook taalrondes makkelijker naarmate je ze vaker doet. Zowel de leerlingen als jij wennen aan de werkvormen en activiteiten. Je kunt ervoor kiezen de taalronde langzaam op te bouwen: de eerste keer bijvoorbeeld alleen de snelle ronde en het kringgesprek. Later komen daar de tweetalgesprekken bij en weer later bouw je uit naar een volledige taalronde. Uit ervaring blijkt dat leerlingen het snel oppikken. Als leerlingen eenmaal weten waar ze naartoe werken (een boekje met hun eigen verhalen!) werkt dat motiverend voor een volgende keer.

In een nieuwkomersgroep heb je natuurlijk vaak te maken met nieuwe instroom. Het helpt erg als een deel van je groep al weet hoe een taalronde werkt, zodat nieuwe leerlingen kunnen meeliften. Je hoeft dan niet steeds opnieuw op te bouwen.

In keer ik haab een thee gdaan een ik heb
 desse thee in de tafl gdaan naast foer mij
 ele boog ik voel de poat loot een darnaag mij
 ele boog komt naar de kop fon de thee een
 de thee g faalt naar mij broek en zwaz doet
 heela pijn een ik vast naar Houla een darna
 ik haab een nieuw Broek aan een de andara
 Broek z haap helmaa w nat gworden een
 ik vas helemaw rood een zwazet niet Fijn.

4. Overzicht van de Taalronde: stappen, doelen en aandachtspunten

Het schema in dit hoofdstuk biedt een overzicht van de verschillende werkvormen in een taalronde. Ter illustratie kun je een aantal werkvormen in de praktijk bekijken. De links in het volgende overzicht verwijzen naar fragmenten uit een taalronde die we filmde bij Elsa Osae Danso, leerkracht van de nieuwkomersklas op de Multatulischool in Amsterdam.

Yvonne Oomen (Taalschool Utrecht): "Toen ik startte met taalrondes, lukten sommige stappen nog niet door de taalvaardigheid, zoals het tweetalgesprek. Ik ben dus gaan opbouwen: in het begin weglaten en na een paar keer toevoegen als de rest van de taalronde al 'staat'. Je kunt ook aan (moeilijke) tussenstappen extra aandacht geven. Bijvoorbeeld door een keertje 'los' te oefenen met het tweetalgesprek: het luisteren en vragen stellen een keer expliciet te oefenen en voor te doen. Net als van het lijstje naar de grote tekening: waarom doen we dat zo, hoe kies je, hoe gebruik je je lijstje bij je grote tekening."

De Taalronde	Doel	Aandachtspunten bij Nieuwkomers
1. Opwarmer: korte snelle ronde vooraf Je bedenkt een opdracht die wel of niet bij het onderwerp van de taalronde past. De opdracht moet ertoe leiden dat, op volgorde van de kring, ieder kind één ding kan opnoemen. Bijvoorbeeld: Noem één kledingstuk dat je vandaag hebt aangetrokken of noem één ding dat je vandaag hebt aangeraakt. <u>Voorbeeld korte snelle ronde Multatulischool Amsterdam</u>	Leerlingen activeren, duidelijk maken dat iedereen mee kan doen. [Het gaat hier om kort noemen en niet om vertellen. Dit rondje hoort snel te gaan.] [Het is prachtig als je een opdracht kunt bedenken die (een aspect van) je onderwerp al een beetje introduceert, maar dat hoeft niet. Bijvoorbeeld bij het thema Water: <i>Noem één plek waar jij je handen hebt gewassen.</i>] [Aandachtspunt: zorg dat de leerlingen die verbaal reageren, dat in één woord of zinsdeel doen. Vraag nog niet door!]	Je kun de opdracht ook in de eigen taal van het kind geven, bijvoorbeeld m.b.v. andere kinderen of Google Translate. Kinderen mogen hun eigen taal gebruiken, maar ook non-verbaal meedoen door iets aan te wijzen of uit te beelden.
↑ Deze werkvorm kun je heel goed eerst een keer apart oefenen. Maar op zich is de werkvorm niet het doel. Je kunt deze werkvorm in het begin ook weglaten.		
2. Introductie van het onderwerp Introduceer het onderwerp door over een kleine ervaring van jezelf te vertellen, ondersteund door voorwerpen of plaatjes. Liever geen lang verhaal, maar vertel precies en beeldend, zodat iedereen begrijpt waar het over gaat en een goed beeld krijgt van hoe het bij jou ging. Vertel altijd een ervaring die de kinderen kunnen begrijpen en herkennen. <u>Voorbeeld introductie en vertelronde Multatulischool</u>	Het onderwerp introduceren en verduidelijken en leerlingen aan het denken zetten over hun eigen ervaringen. Alle kinderen begrijpen wat het onderwerp is. [Kinderen die al vaker een taalronde deden, associëren soms al tijdens de introductie naar hun eigen ervaringen met het onderwerp.]	Maak het beeldend: beeld uit wat je vertelt en maak gebruik van voorwerpen en plaatjes die aanwijsbaar in het lokaal aanwezig zijn. Laat kinderen die al wat meer begrijpen, vertalen voor hun taalgenoten die dat nog minder doen.

3. Kriskras vertelronde Je eindigt je eigen ervarings-verhaal met een wie-heeft-dat-ook-vraag waarmee je een aspect van het onderwerp benoemt. Kinderen worden op die manier uitgenodigd om te vertellen over een eigen ervaring. Je vraagt door en nodigt, als dat kan, de andere kinderen uit om ook vragen te stellen. Het gaat vooral om <i>wie, wat, waar, wanneer</i> en <i>hoe</i> vragen. Jij herhaalt in correct Nederlands voor de groep wat het kind vertelt en checkt of je het goed begrepen hebt. Jij haalt uit elk verhaal van een kind, een aspect van het onderwerp door een nieuwe wie-heeft-dat-ook-vraag te stellen. Of je vertelt zelf een nieuwe ervaring om een nieuw aspect te kunnen introduceren.	Alle kinderen op verhaal brengen door verschillende aspecten van het onderwerp naar voren te brengen. Door jouzelf en door kriskras in de kring een aantal kinderen een vertelbeurt te geven. Door de wie-heeft-dat-ook-vraag leren kinderen te associëren naar hun eigen ervaringen. Doordat je doorvraagt, leren ze zichzelf beter uit te drukken in het Nederlands. [Niet alle kinderen hoeven deze ronde een vertelbeurt te krijgen. Als je merkt dat de meeste kinderen wel iets weten te vertellen, liefst voordat de aandacht op raakt, kun je overgaan op het maken van lijstjes.]	Geef vooral kinderen een beurt die al zo kunnen vertellen dat ze begrepen worden door de meeste kinderen, die daardoor op hun eigen verhaal kunnen worden gebracht. Kinderen die duidelijk graag willen vertellen maar de taal nog niet hebben, kunnen met behulp van de voorwerpen en/of het wijzen naar plaatjes vertellen en uitbeelden, terwijl een taalgenootje vertaalt en/of jij 'ondertitelt.' Zie ook: Meer over de kriskras vertelronde (na afloop van het schema).
↑ Dit is een moment waarop je kunt stoppen met de taalronde. Bijvoorbeeld omdat de aandacht op is, omdat je deze keer vooral de mondelinge uitwisseling belangrijk vindt, óf omdat je ieder kind juist in de kring aandacht wilde geven en de kriskras vertelronde daardoor al veel tijd gekost heeft. Mocht je echter op een later moment verder willen met deze taalronde, dán kun je beter stoppen na het lijstjes maken.		
4. Lijstjes maken en kiezen Kinderen maken een tekenlijstje van verschillende eigen ervaringen bij het onderwerp. <u>Voorbeeld uitleg lijstjes maken Multatulischool</u>	Ieder kind krijgt de tijd om voor zichzelf na te denken over zijn eigen ervaringen. Spieken bij de burens mag, dat kan je juist op ideeën brengen. "O ja! Dat had ik ook een keer!" Ieder kind kiest een ervaring waar hij over wil vertellen.	Door het tekenlijstje kan de leerkracht goed zien of het onderwerp begrepen is. Bovendien is het fijn als kinderen in het tweetal-gesprek ook houvast hebben aan een tekeningetje. Zie ook: Meer over lijstjes maken.
↑ Als ieder kind ervaringen verzameld heeft op een lijstje, dan geeft dat houvast om eventueel op een later moment verder te kunnen gaan met de taalronde. Is de energie en aandacht er nog wel, dan is het juist goed om direct door te gaan.		

5. Tweetalgesprek Leerlingen vertellen in duo's om de beurt hun ervaringen aan elkaar. Ze vertellen in het Nederlands of in hun eigen taal. Soms alleen in losse woorden, in gebaren en door aan te wijzen op de tekeningen. In andere gevallen al in volledige zinnen. De tekeningen werken ondersteunend. Jij en de medeleerlingen helpen om Nederlandse woorden te vinden die de ervaring zo goed en precies mogelijk weergeven. <u>Voorbeeld tweetalgesprekken Multatulischool</u>	Leerlingen geven taal aan hun eigen ervaringen. Leerlingen leren luisteren naar de ervaring van een ander en daarop door te vragen.	Zijn er leerlingen voor wie dit in het Nederlands nog te lastig is? Als er een taalmaatje beschikbaar is, kunnen deze leerlingen het tweetalgesprek in hun eigen taal doen. Het doel is dat leerlingen 'op verhaal komen', dat kan ook in hun eigen taal. Je kunt het tweetalgesprek de eerste keer/keren modelen met een of enkele leerlingen. Je laat dan zien hoe je luistert en doorvraagt. Afhankelijk van je groep kunnen leerlingen het na het modelen direct zelf proberen, of doe je het de eerste keer/keren alleen voor.
↑ Als je niet wilt gaan schrijven kun je na het tweetalgesprek stoppen. Belangrijk is dat elk kind zijn verhaal heeft kunnen delen. Ga je wel met ze schrijven, doe dat dan direct hierna. Zo profiteren de kinderen er het meeste van dat ze hun verhaal al verteld hebben.		
6. Taaltekening maken/ verhaal schrijven/ bijschrijven door de leerkracht Na de uitwisseling in tweetallen tekent en/of schrijft iedere leerling zijn eigen verhaal. Dit kan verschillende vormen krijgen: Leerlingen die nog niet geletterd zijn, maken een tekening. Tijdens het tekenen, of na afloop voer je 'bijschrijfgesprekken': je vraagt naar de ervaring van de leerling (de tekening helpt) en schrijft daar een of enkele zinnen over onder de tekening. <u>Voorbeeld tekenen en (bij-) schrijven Multatulischool</u>	Ieder kind zet zijn eigen ervaring op papier, in een taaltekening en/of in woorden. Leerlingen ervaren dat er belang gehecht wordt aan hun eigen verhalen. Dit stimuleert hen om de ervaringen zo goed mogelijk onder woorden en/of in beeld te brengen.	Leerlingen die wel geletterd zijn, maar nog niet in het Nederlands, laat je tekenen en in hun eigen taal schrijven. Je kunt ze daarna vragen om in het Nederlands te vertellen over wat ze getekend en geschreven hebben en dit voor hun erbij schrijven. Of wellicht kunnen ze hun tekst samen met een taalmaatje vertalen. Leerlingen die in het Nederlands kunnen schrijven, schrijven in het Nederlands (of in twee talen). Zie ook: Meer over bijschrijven

7. Voorleesronde De kinderen lezen hun teksten voor en laten elkaar hun taaltekeningen zien. Je kunt er ook voor kiezen om dit zelf te doen, voor sommige kinderen of voor allemaal. <u>Voorbeeld voorleesronde Multatulischool</u>	Opbrengsten met elkaar delen. Geschreven teksten en taaltekeningen altijd weer terug laten komen in de groep. Aandacht besteden aan de tekst en taaltekening van elk kind levert motivatie op voor de volgende keer. [Belangrijk bij voorlezen: de rest van de groep luistert alleen, reageert pas na afloop. Deze afspraak voorkomt bijvoorbeeld gek lachen tussendoor en bevordert de veiligheid in de groep.]	Leerlingen die dat kunnen en willen, mogen hun eigen tekst voorlezen: in het Nederlands of in hun eigen taal. Je kunt er ook voor kiezen dat jij de teksten voorleest. Hierbij lees je zoveel mogelijk in volledig en kloppend Nederlands voor. Als een Nederlandse tekst door een leerling geschreven is en bijvoorbeeld fouten bevat in de zinsbouw, herformuleer je tot correcte zinnen.
Achteraf: Presentatie Na het voorlezen worden teksten verzameld, je kunt ze ophangen of in de vorm van een boekje toevoegen aan de bibliotheek.	Opbrengsten vieren	Wanneer je kopieën maakt van de producten van leerlingen, kun je deze bewaren in hun portfolio zodat groei zichtbaar wordt.

Meer over de kriskras vertelronde

Start met de vraag: 'wie heeft dat ook dat...?' Nodig leerlingen uit om hun eigen ervaringen te delen. In de praktijk zullen vooral (semi)gevorderde leerlingen hier het woord nemen. Help hen waar nodig om hun verhaal over te brengen aan hun klasgenoten: vraag door, paraphraseer, visualiseer, vat samen, gebruik mimiek. Leerlingen proberen elkaars verhalen te begrijpen en voor zich te zien. Nodig hen steeds uit om te reageren: 'wat begrijp je niet?' en 'waar wil je meer over weten?' En zelf kun je vanuit het verhaal van een kind weer terugkoppelen naar de groep: 'wie heeft dat ook wel eens gehad?'

Tips:

- Nodig leerlingen uit hun verhaal te ondersteunen met voorwerpen, afbeeldingen en/of gebaren, als dat helpt.
- Bij nieuwkomers moet deze fase niet te lang duren, omdat het risico is dat leerlingen afhaken. Maar maak deze fase ook niet te kort: er moeten genoeg beeldende verhalen voorbijkomen om bij iedereen een eigen ervaring op te roepen.
- Laat leerlingen vooral spontaan vertellen ('wie heeft ook wel eens...?'). Je kunt leerlingen waarvan je weet dat ze voldoende Nederlandse taal ter beschikking hebben ook explicieter uitnodigen om een ervaring te delen.
- Stel waar nodig vervolgvragen om leerlingen te prikkelen meer en specifieker over hun ervaringen te vertellen (zie ook de paragraaf over vragen stellen in hoofdstuk 3).
- Breng zo nodig nieuwe aspecten in. Als steeds dezelfde vraag centraal staat ('waar heb jij een keer gespeeld?') is het heel laagdrempelig. Maar door nieuwe aspecten toe te voegen komen er waarschijnlijk ook meer ervaringen opborrelen waar kinderen uit kunnen kiezen. Voorbeelden van verschillende aspecten bij dit onderwerp zijn: een keer dat je speelde met kleine dingetjes, een keer dat je speelde op een vieze plek, een keer dat je speelde met iets dat je gevonden had, een keer dat je alleen speelde, een keer dat je ergens speelde waar dat eigenlijk niet mocht, etc.
- Het is niet nodig dat alle leerlingen tijdens deze werkvorm een vertelbeurt krijgen. Je kunt stoppen zodra je het gevoel hebt dat voldoende verschillende ervaringen aan bod zijn gekomen en iedereen 'op verhaal' is gebracht.

Bettina Zandstra (IKC Wereldwijs): "Ik zoek een beetje naar de juiste lengte van de kriskras ronde. Ik vind het snel te lang duren, maar ik zie tegelijkertijd dat de kinderen betrokken blijven en het goed volhouden. Misschien denk ik vooral zelf dat het niet kan, zo lang. Ik ben er nog niet helemaal uit wat de ideale lengte is: ik zie de waarde ervan en ervaar ook de tijdsdruk."

Meer over lijstjes maken

Leerlingen maken kleine tekeningetjes van eigen ervaringen met het onderwerp. Je kunt hen een format geven met twee, drie of vier vakjes erop: in ieder vakje komt een andere ervaring. De ene leerling zal met gemak vier vakjes vullen, een ander tekent er een of twee. Het gaat erom dat iedere leerling minimaal één ervaring heeft waar hij, ondersteund door de tekening, over kan vertellen.

- Geef een duidelijke instructie, waaruit nogmaals heel duidelijk wordt dat het gaat om eigen ervaringen van leerlingen. Bijvoorbeeld: teken een keer dat jij nat werd of teken een plek waar jij gespeeld hebt.
- Kies of je twee, drie of vier vakjes geeft. Maak duidelijk dat niet alle vakjes gevuld hoeven te worden.
- Kijk of er leerlingen zijn die niet tot tekenen komen omdat ze de opdracht niet begrijpen. Is er een taalmaatje beschikbaar die de opdracht kort kan vertalen? Zo nee, gebruik dan Google Translate.

Meer over bijschrijven

Wanneer een leerkracht met één kind in gesprek gaat over een eigen ervaring, met het doel om wat het kind vertelt bij de taaltekening te schrijven, is dat een bijschrijfgesprek. Omdat zo'n gesprek grote kansen voor taalontwikkeling biedt, is het van belang dat de leerkracht herhaalt wat het kind vertelt in correct Nederlands. Dit om te checken of hij het goed begrepen heeft én om te zorgen dat de ervaring van het kind in correct Nederlands wordt opgeschreven. Die teksten worden immers meerdere keren voorgelezen en daarmee krijgt het kind (én krijgen zijn groepsleden) steeds weer de juiste Nederlandse woorden aangeboden die die ervaring beschrijven.

Met wie voer je een bijschrijfgesprek?

- Met kinderen die moeite hebben met vertellen (in het Nederlands).
- Met kinderen die moeite hebben met het schrijven in de Nederlandse taal.
- Met kleuters en kinderen van begin groep 3.
- Met kinderen die in het algemeen moeite met schrijven hebben.
- Met kinderen die moeite hebben om op gang te komen. Vaak hoeft je daar niet de hele tijd bij te blijven, maar kunnen ze na een zetje van de leerkracht zelfstandig verder.
- Met kinderen die moeite hebben met formuleren.
- Met kinderen die moeite hebben zich aan het onderwerp te houden.

Iedereen helpen met bijschrijven is niet realistisch, kies per keer een aantal leerlingen. Soms kun je ook samen met een kind schrijven: woorden die het kind al kan schrijven, schrijft het zelf (bijvoorbeeld 'ik'), andere woorden schrijft de begeleider. Zorg dat er voor andere kinderen een klaar-opdracht klaarligt.

Tips (ook bruikbaar tijdens de vertelronde):

- Vraag in eerste instantie niet 'wat heb je getekend', de kans is dan groot dat het kind alleen gaat benoemen wat er op de tekening staat. Dat kan altijd nog, als het je niet lukt om er een verhaal uit te krijgen. Vraag naar een concreet moment of een concrete gebeurtenis: die keer dat je een vlek op je kleren kreeg, hoe het vanmorgen met aankleden ging. Of vraag naar een specifiek voorwerp: over die ene wollen trui die zo kriebelt, over de kast met kleding naast je bed waar niet alleen jouw kleren in liggen. In het algemeen praten over kriebelende kleding levert veel minder taal op dan wanneer een kind over die ene specifieke trui kan vertellen, wat daar allemaal precies kriebelt en waar hij was toen hij daar zo'n last van had.
- Zoom in op een klein moment en vraag door naar details. Om meer en rijkere taal (woordenschat!) uit te lokken én om het beter te begrijpen.
- Probeer voor je te zien wat er wordt verteld. Maak er een plaatje/filmpje van in je hoofd. Zo kom je vanzelf op vragen die je kunt stellen.
- Wees echt nieuwsgierig naar wat een kind vertelt.
- Komt er nog weinig op gang? Vertel dan over nog een ervaring van jezelf, over een ander aspect van het onderwerp. Probeer een 'haakje' bij het kind te vinden.

5. Veelgestelde vragen

Na het lezen van deze handleiding heb je misschien vragen. En wanneer je zelf taalrondes gaat uitproberen krijg je vast weer nieuwe of andere vragen.

We hebben Elsa Osae-Danso, de leerkracht van de nieuwkomersklas op de Multatulischool in Amsterdam die we filmde tijdens een taalronde met haar groep, gevraagd om een aantal vaak gestelde vragen te beantwoorden. Je kunt haar antwoorden op de vragen hieronder bekijken door op de vraag te klikken:

[Wat maakt de taalronde waardevol bij het werken met nieuwkomers?](#)

[Wat levert de taalronde jouw kinderen op?](#)

[Wat levert het vertellen en schrijven in de eigen taal op voor de ontwikkeling in het Nederlands?](#)

[Hoe zorg je dat kinderen zoveel mogelijk betrokken zijn \(en blijven\) bij een taalronde?](#)

[Wat doe je als een kind het nog niet kan volgen?](#)

[Hoe verhoudt de taalronde zich tot de rest van het taalaanbod, of de taalmethode?](#)

Als je andere vragen hebt of ondersteuning wilt, aarzel dan niet om contact met ons op te nemen via info@taalvorming.nl.

Veel succes en plezier met de taalronde!

Team Taalvorming

Amsterdam, september 2022

Deze handleiding is gemaakt met steun van het LOWAN, de Werkgroep Vluchtelingen & Educatie van de samenwerkende fondsen, Stichting Kinderpostzegels en het Amsterdams Fonds voor de Kunst.

6. Bronnen en verder lezen

Bronnen:

Cummins, J. & Early, M. (2010). *Identity Texts: The Collaborative Creation of Power in Multilingual Schools*. Trentham Books Ltd.

Damhuis, R., Litjens, P. & Brandenburg, N. (2016). *CombiList. Een instrument voor taalontwikkeling via interactie*. Expertisecentrum Nederlands.

Frijns, C. (2018). Nederlands als tweede taal: een onderzoek naar de relatie tussen interactiestijlen en taalverwerving bij kleuters. *Tijdschrift Taal voor opleiders en onderwijsadviseurs*, 9(13), 4-7.

Moll, L.C., Amanti, C., Neff, D. & Gonzalez, N. (1992). Funds of knowledge for teaching: Using a qualitative approach to connect homes and classrooms. *Theory Into Practice*, 1992(31), 132-141.

Schrijfgroep Lectors Professionalisering Taalonderwijs Nieuwkomers (LPTN). (2017). *Ruimte voor nieuwe talenten. Keuzes rond nieuwkomers op de basisschool*. Geraadpleegd op 25 augustus 2022, van <https://www.poraad.nl/kind-onderwijs/nieuwkomers/handreiking-ruimte-voor-nieuwe-talenten>

Verder lezen:

Til, H. van & Zaat, M. (2016). *Even snel taal en spel, korte coöperatieve werkvormen*. Taalvorming.

Zaat, M. (2018). *Wij en de wereld, goede onderwerpen om met kinderen over te vertellen, te tekenen en te schrijven*. Taalvorming.

Zaat, M. (2021). *Het ritselende geluid van het omslaan, ideeën voor poëzie op de basisschool*. Taalvorming.

Bijlage 1

Geschikte onderwerpen voor taalrondes bij populaire thema's

Thema: WONEN, in en om je huis

Onderwerpen:

Een plek waar je graag zit

Denk aan eigen ervaringen:

Op een stoel, een bank, een hoekje op de grond, in je bed, onder de tafel, voor het raam, etc.

Aspecten: Momenten dat je je fijn voelde op jouw plek
Momenten dat iemand kwam en jou stoorde
Zitplekken aan tafel, vaste plek of niet
Zitplekken in de woonkamer, vaste plekken of niet
Favoriete zitplekken, gedoe daarover
Een moment alleen thuis / in de kamer
Een moment met elkaar thuis
Etc.

Voorbeelden materiaal:

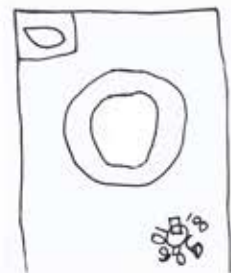
Poppenhuismeubels; plaatjes van meubilair / hoeken in huis

Een moment met een ding waar een aan-en-uit knop aanzit

Denk aan eigen ervaringen met:

Een van de lampen in je huis en aan momenten met een van je apparaten: de afwasmachine, de föhn, het tosti-ijzer, het gasfornuis, etc.

Aspecten: Moment waarop je het aandeed
Een keer dat er iets gebeurde met een lamp of apparaat
De keer dat je het voor het eerst gebruikte
Een keer dat er iets misging met de lamp / het apparaat
Een keer dat je per ongeluk een knopje indrukte
Een keer dat je een knopje indrukte toen het niet mocht
Knopjes waar je niet aan mag zitten

Voorbeelden materiaal:

Lampje met een aan/uit knop, apparaat met aan / uit knop; plaatjes van lampen en de knoppen waarmee ze aan/uitgaan (het snoer, aan de muur, op de lamp, afstandsbediening etc.); plaatjes van verschillende apparaten die mensen zoal in huis hebben.

Een keer dat je een klus(je) deed

Denk aan eigen ervaringen:

Klusjes, taken, iets dat je van jezelf moest doen of iets dat je opgedragen kreeg van een ander.

Aspecten: Een keer dat je een leuk klusje deed

Wat je precies deed

Hoe het kwam dat jij dat mocht doen

Een keer dat je een vervelend klusje moest doen

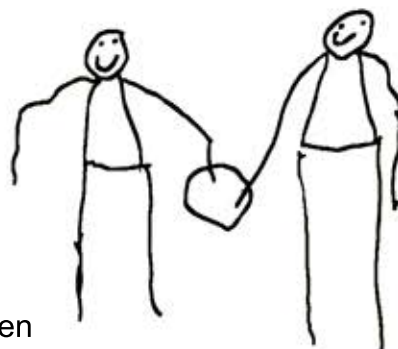
Wat je precies deed

Wat je probeerde om het niet, of niet meteen te hoeven doen (afstellen of uitstellen)

Of wat je deed om het leuk(er) te maken

Een klus(je) in je eentje, een klus(je) met iemand samen

Een klusje dat je van jezelf moest doen / een klusje dat je opgedragen kreeg

Voorbeelden materiaal:

Gereedschap zoals hamer; schroevendraaier; naald; breipennen; stofdoek; veger en blik; afwasborstel; vuilnisbak/ zak; vaatdoek; zeem; wisser; lijm, etc.

Andere onderwerpen bij dit thema:

Een keer dat je iets deed wat niet mocht <-> een keer dat je iets speciaals mocht doen

Geluiden die je hoorde thuis

Een keer toen je in bed lag

Een keer dat je alleen thuis was

Etc.

Plekken in huis die van / voor jou of iemand anders zijn

Een keer dat je iets moest delen / een keer dat iemand iets met jou moest delen

Een moment in je eigen kamer

Een plek / iets waar je thuis graag (mee) speelt

Een moment bij je voordeur

Een moment dat je thuiskwam

Een moment dat er bezoek kwam / wegging

Een moment dat er iemand aan de deur kwam

Een moment dat er iets bij je deur gebeurde

Een leuk moment <-> een vervelend moment met iemand uit je huis

Een keer dat je iemand ergens mee hielp <-> een keer dat iemand jou hielp

Een plek bij je thuis waar er rommel is <-> een plek waar het netjes is

Thema: KEUKEN

Onderwerp:

Dingen die je doet of dingen die gebeuren in de keuken

Denk aan eigen ervaringen:

Brood smeren, iets uit de koelkast halen, eten klaarmaken, koffie of thee zetten, ervaringen in de keuken toen je zelf kind was, dingen die er misgingen in de keuken, etc.

Aspecten jongste groep:

Wat papa/mama/oma maakte in de keuken

Een keer dat je hielp in de keuken

Wat je zelf een keer mocht doen (roeren, snijden, vormpjes maken)

Welke spulletjes worden bij jou thuis gebruikt in de keuken en waarvoor?

Wat je wel en niet mag in de keuken

Wat je wel en niet mag tijdens het eten

Proeven/snoepen terwijl er gekookt wordt

Aspecten oudere groepen:

Wat, hoe, wanneer en door wie er thuis gekookt wordt

Een keer dat je iets zelf maakte in de keuken

Dingen die je wel en niet mag in de keuken

Een keer dat er iets aanbrandde of overkookte

Een keer dat je iets mocht proeven of aflikken in de keuken

Een keer dat je je pijn deed in de keuken (je branden, snijden, je vingers ergens tussen krijgen)

Wat je graag maakt of eet in de keuken

Ongelukjes in de keuken

Knoeien en opruimen en wat je ouders daarover zeiden

Dingen open maken/krijgen in de keuken
Een keer dat het gezellig was in de keuken
Een keer dat je ruzie had in de keuken (bijvoorbeeld om die ene beker)
Een keer dat de deksel van een pan of pot niet goed dicht bleek te zetten
Een keer dat je water uit de kraan dronk, hoe deed je dat precies?
Hoe je je handen wast, bijvoorbeeld voor het eten
Wat je wel en niet mag tijdens het eten
Welke gewoontes of rituelen jullie hebben tijdens het eten

Voorbeelden materiaal: keukenspullen zoals: een garde; pannetje;
lepel; aardappelschilmesje; dunschiller; knoflookpers; pannenlappen; etc.

Thema: HET WEER

Onderwerp:

Een keer met het weer

Denk aan eigen ervaringen:

Momenten/ plekken/ gebeurtenissen waar je een bepaald soort weer hebt ervaren. Je kunt in de taalronde alle soorten weer aan de orde laten komen, maar ook inzoomen op een bepaald soort weer. Ga je voor het laatste dan kun je de aspecten hieronder ook als deelonderwerpen lezen. Sowieso kun je kiezen welke je wel en welke je niet in wilt zetten.

Aspecten: Een keer dat je buiten nat werd
Een keer dat het buiten nat was en jij droog bleef
Een keer dat je buiten was toen het warm was
Een keer dat je ergens was waar het waaide
Een keer dat je merkte dat het stormde
Een keer dat je je goed voorbereid had op het weer
Een keer dat je buiten in de kou was
Een keer dat je buiten te weinig/ te veel/ de verkeerde kleren aan had
Een keer dat je verrast werd door het weer
Een keer dat er iets misging door het weer
Een keer dat je het weer spannend vond
Een keer dat je van het weer hebt genoten
Etc.

Voorbeelden ondersteunend materiaal: paraplu; regenlaarzen; regenjas; water; zonnebril;
zonnecrème; pet met klep; sandalen; handschoenen; sjaal; muts; etc.

Thema: ETEN

Onderwerp:

Een moment voor, tijdens of vlak na het eten

Denk aan eigen ervaringen met eten:

Plekken, mensen, momenten, thuis, ergens anders, binnen, buiten en onderweg waar je een keer gegeten hebt. Aan het eten zelf, maar ook aan alles wat daar omheen zat, de spullen, de mensen, de aankleding, regels en afspraken, etc.

Aspecten:

- Een plek waar je hebt gegeten
- Een keer dat je ergens anders dan thuis hebt gegeten
- Een keer dat er iets misging met/ tijdens/ rond het eten
- Een keer dat je eten klaarmaakte of daarbij hielp
- Wat er werd gezegd tijdens het eten
- Een keer dat je ergens onderweg gegeten hebt
- Een keer dat je alleen hebt gegeten
- Een keer dat je met veel mensen hebt gegeten
- Afspraken/ regels tijdens het eten
- Netjes eten, met je handen eten
- Spelen met je eten, vieze toet krijgen, knoeien
- Eten terwijl je geen honger had, of je niet lekker voelde
- Eten dat anders smaakte dan je dacht
- De spullen die je gebruikte bij het eten
- Een keer dat je iets moest eten wat je niet lekker vond
- Een keer dat je verwend werd met iets dat je kunt eten
- Etc.

Thema: WINKELS

Onderwerp:

Boodschappen doen/ winkelen

Denk aan eigen ervaringen:

Zoeken/ vinden in winkels, betalen, sjouwen, andere klanten, winkelwagentjes en mandjes, boodschappentassen etc.

Aspecten:

- Hoe het kwam dat je in een winkel was (Gepland? Met een lijstje? Lopend?)
- Een keer dat je naar een bepaald soort winkel ging

Een keer dat je boodschappen deed omdat het moest <-> voor je plezier
Een keer dat je boodschappen deed met een lijstje <-> op de bonnefooi
Een keer dat er iets gebeurde met een tas/ mandje of winkelwagen
Een keer dat je iets niet kon vinden in een winkel
Een keer dat je iets of iemand kwijt was in een winkel
Een keer dat je ergens niet bij kon in een winkel
Een keer dat je moest betalen in een winkel
Een keer dat je alleen naar een winkel ging
Een keer dat je boodschappen moest tillen/ dragen
Een keer dat je contact had met andere klanten
Een keer dat je contact had met het winkelpersoneel
Etc.

Voorbeelden materiaal: (mini)winkelwagentje; geld; betaalpasjes; verschillende soorten boodschappentassen en zakjes

Thema: KLEDING

Onderwerp:

Schoenen

Denk aan ervaringen met: schoenen die knellen, schoenen die stukgaan, schoenen waar je uitgroeide als kind, schoenen die je mooi vindt, schoenen die lekker zitten, verschillende soorten sluitingen, schoenen die vies werden; etc.

Aspecten: Een keer dat je bepaalde schoenen aanhad en waar je toen was
Een moment waarop je je schoenen aantrok
Iets wat gebeurde met die schoenen aan
Een keer dat een schoen niet lekker zat, dat je een blaas kreeg of zo iets
Een keer dat er zand in je sandalen zat, in je laars, een steentje in je schoen
Een keer dat je te grote of te kleine schoenen aanhad
Een keer dat je lastige schoenen had (ze gingen bijvoorbeeld moeilijk aan)
Waar je schoenen staan bij je thuis
Een keer dat (fijne) schoenen kapot gingen of te klein werden
Een keer dat er iets in je schoen zat (een steentje, zand, een pepernoot, een cadeautje, een beestje). Had je het door? Trok je hem aan? Hoe voelde dat?
Een keer dat je ergens in trapte met je schoenen aan
Een keer dat je je schoenen niet kon vinden
Een keer dat je schoenen ging kopen

Voorbeelden materiaal: allemaal verschillende schoenen; slippers; laarzen; snowboots; sandalen; waterschoenen; nette schoenen; sportschoenen; hakken; etc.

Thema: ZOMER

Onderwerp:

Zwemmen/ met water spelen

Denk aan ervaringen: binnenwater en buitenwater, de zee, de sloot, per ongeluk iets met water of met opzet, alleen of met anderen, plezier met/ bang in water, plantjes water geven, regenplassen, drinken, etc.

- Aspecten:
- Een keer dat je in/ met/ bij water speelde
 - Een keer dat je in het water sprong
 - Een keer dat je niet durfde te springen (bijvoorbeeld omdat het zo diep was)
 - Een keer dat je zwom in water dat niet in een zwembad zat
 - Een keer bij een waterglijbaan
 - Een keer dat je in het water viel
 - Een keer dat je niet durfde te zwemmen of het spannend vond
 - Een keer dat je nat gespat werd/ iemand nat spatte
 - Spelletjes die je met water hebt gedaan
 - Een keer dat je speelde met water (waterpistolen, waterballonnen, zand en water, tuinslang)
 - Een keer dat je met je hoofd onder water moest of ging
 - Kijken onder water
 - Water in je oor, in je ogen, in je neus
 - Onder de tuinslang/ sproeier
 - Een badje in de tuin/ op schoo/ de bso/ de speeltuin
 - Een keer dat je haar nat was

Voorbeelden materiaal: zwembandjes; zwemband; zwembroek; badpak; bikini; zonnebrand; waterkanong; zwembadje; waterpistool; zwemdiploma; zwembril; snorkel; flesje water; handdoek; etc.

Thema FEESTEN

Onderwerp:

Feest

Een onderwerp waarbij over alle soorten feesten verteld mag worden. Je kunt met elkaar praten over het hoe, wat en wanneer van feesten, maar de eigen ervaringen komen het beste naar boven als je vraagt naar specifieke momenten tijdens een van die feesten.

Aspecten:

- Een keer dat je je voorbereidde op een feest
- Het moment vlak voor een feest begon
- Een feest waar je je op verheugde
- Een feest waar je geen zin in had
- Een moment tijdens een feest
- Iets dat je deed tijdens het feest
- Wat er precies gebeurde toen je aankwam
- Wat er precies gebeurde toen er anderen aankwamen, begroetingen
- Een plek waar je zat of waar je speelde tijdens een feest
- Een moment tijdens een feest toen je je verveelde
- Een moment op een feest toen je iets moest doen wat je eigenlijk niet wilde
- Een moment tijdens een feest toen er iets leuks gebeurde
- Een moment tijdens een feest met muziek
- Waar je precies zat of stond op een feest
- Een keer dat jij eerder weg wilde, of juist nog niet weg wilde gaan
- Een moment waarop je, alleen of samen, iets aan het feestvarken gaf
- Een moment tijdens een feest dat jij een cadeautje kreeg
- Een cadeautje waar je al op zat te wachten
- Een cadeautje dat je verraste
- Een cadeautje waar je blij mee was
- Een cadeautje waar je niks aan vond
- Een moment na afloop van het feest
- Etc.

SINT EN KERST

Omdat veel nieuwkomers geen of beperkte ervaringen met sint en mogelijk ook met kerst zullen hebben, kun je de taalronde die je daarop wilt laten aansluiten, over feesten in het algemeen houden zoals hierboven. Maar je kunt ook aspecten van die specifieke feesten kiezen als onderwerp om een taalronde over te houden. Bijvoorbeeld:

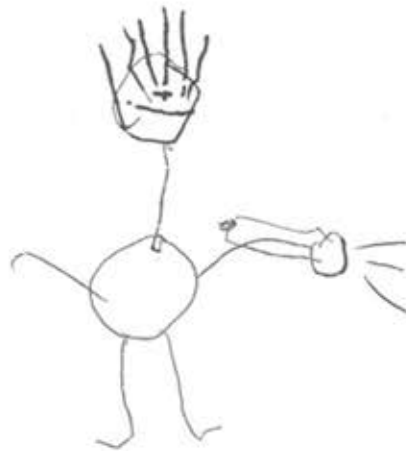
Onderwerp:

Geven en krijgen

Denk aan eigen ervaringen: cadeautjes of andere dingen die je van een ander gekregen hebt, die je aan een ander gegeven hebt.

Aspecten:

Een keer dat je iemand verraste <-> verrast werd met een cadeautje
Een keer dat je iets heel graag wilde krijgen
Een keer dat je een verrassing geheim moest houden
Een keer dat je iets voor iemand anders deed
Een keer dat iemand iets voor jou deed
Etc.

Lichtjes

Denk aan eigen ervaringen: lampjes, kaarsen, plekken waar het donker is, donkere plekken bij je thuis, lichtjes op straat, etc.

Aspecten: Een plek bij je thuis waar het donker is <-> waar het licht is
Een keer dat er extra/ speciale lichtjes waren
Over de lampjes bij je bed
Waar zit het knopje
Wie doet het aan/ uit
Wanneer mag het aanblijven/ wanneer moet het uit?
Is het lampje op de gang of in je kamer aan of uit als je slaapt?
Een keer dat er iets met een lamp/lichtje gebeurde
Dat het onbedoeld uitging
Dat het te heet werd
Dat er iets verbrandde
Dat er iets anders mee misging
Etc.

Andere onderwerpen bij sint en kerst:

Een keer dat je iets inpakte <-> uitpakte

Een keer dat je een hoek/ de kamer/ het huis versierde

Een keer dat er (feestelijke) muziek was

Een keer dat er (feestelijk) bezoek kwam

Over je schoenen

Etc.

In onze brochure *Wij en de wereld* staan nog meer ideeën voor onderwerpen bij deze en ook andere thema's.

En wij hebben gemerkt dat het schrijven van poëzie ook of juist bij kinderen die nog niet zo'n grote woordenschat hebben, heel goed werkt. Wil je daar meer over weten, dan verwijzen we je graag naar *Het ritselende geluid van het omslaan*.

Beide brochures zijn te bestellen op www.taalvorming.nl.

